

ምዕራፍ አንድ

ቋንቋና ህብረተሰብ

የምዕራፍ ዓላማዎች:- ተማሪዎች! ይህንን ምዕራፍ ከተማራችሁ በኋላ፤

- የቋንቋን ምንነት ታስረዳላችሁ።
- የቋንቋ አገልግሎትን በቃልና በጽሑፍ ትዘረዝራላችሁ።
- ያዳመጣችሁትንና ያነበባችሁትን ሀሳብ በራሳችሁ አባባል እንደገና ትገልጻላችሁ።
- እያዳመጣችሁና እያነበባችሁ ዋና ዋና ፍሬ ሀሳቦችን በማስታወሻ ትይዛላችሁ።
- ከጽሑፍ ወይም ከንግግር ውስጥ የመንስኤና የውጤት ሃሳቦችን ለይታችሁ ታወጣላችሁ።
- ለቃላት ቀጥተኛና አገባባዊ ፍቺ ትሰጣላችሁ።

ቅድመንባብ ፕደቂዎች

፩. መምህራችሁ በሚነገሯችሁ መሠረት፣ ቡድን መስርታችሁ በሚከተሉት ፕደቂዎች ላይ ተወደዱ።

1. ቋንቋ ምንድን ነው?

2. ቋንቋ በማህበራዊ ኑሮ ውስጥ የሚሰጠው አገልግሎት ምንድን ነው?

፪. በውይይታችሁ የደረሳችሁበትን ድምዳሜ በቡድን መሪዎችሁ አማካይነት ሰክፍል ንደኛቻችሁ ተናገሩ።

፫. ከዚህ በታች በአንድ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት የዘጠነኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህራን የሆኑት መምህርት ነጂማ ደሴን፣ መምህር ከተማ ዋቅና መምህርት ትብስጥ ተሰማ "የቋንቋ ምንነትና አገልግሎት" በሚል ርዕስ ያካሄዱት ውይይት በጽሑፍ ቀርቦላችኋል። ውይይቱን ካነበባችሁ በኋላ፣ ከምንባቡ ያገኛችኋቸውን ሐሳቦች በውይይታችሁ ካነሳችኋቸው ሐሳቦች ጋር አስተዳዩ።

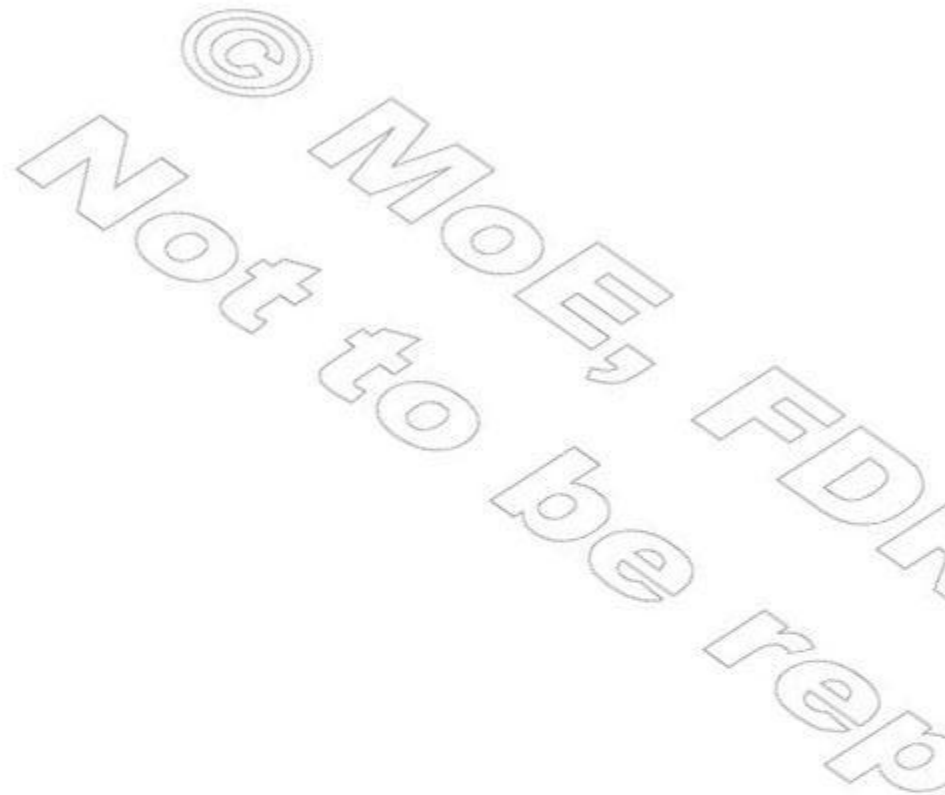
የቋንቋ ምንነትና አገልግሎት

የውይይቱ መሪ፣ መምህርት ነጂማ፡-

የዛሬውን ውይይት የመምራት ተራው የኔ እንደመሆኑ፣ በቅድሚያ የውይይት ስዓታችንን ጠብቃችሁ እዚህ በመገኘታችሁ አመሰግናለሁ። ዛሬ "ቋንቋና ህብረተሰብ" በሚል ርዕስ እንወያያለን። ስለዚህም ውይይታችንን በቋንቋ ምንነት ላይ ሐሳብ በመለዋወጥ ብንጀምር ጥሩ ይሆናል።

መምህር ከተማ፡-

ቋንቋ ከሰዎች አንደበት የሚፈልቅ ድምጻዊ መግባቢያ ነው። ሰዎች በቋንቋ ተጠቅመው ሐሳባቸውን ለሌሎች ሰዎች ያጋራሉ። የሌሎችንም

ሐሳብ እንዲሁ በቋንቋ አማካይነት ይቀበላሉ። አሁን እዚህ፣ እኔ ስለቋንቋ ምንነት የምናገለገው በቋንቋ አማካይነት ሲሆን፣ እናንተም ሀሳቤን የምትቀበሉትና ሀሳብ ሲኖራችሁ የምትገልጹት በቋንቋ ነው። ስለሆነም ቋንቋ ድምጻዊ የሆነ፣ ኢ-ደመነፍሳዊ መግባቢያ መሳሪያ ነው።

© Moe, FDR, Not to be republished

**ተማሪዎች! እስቲ እዚህ ላይ ንባባችሁን ገታ አድርጉና በተከታዩ ጥያቄ ላይ ሀሳብ ተለዋወጡ።
ቋንቋ ድምጻዊ መግባቢያ ነው ካልን፣ እንስሳትም ድምጽ በማውጣት መልዕክት ይለዋወጣሉ። ይህንን የእንስሳት ድምጻዊ መግባቢያ ቋንቋ ልንለው እንችላለን? መልሳችሁን በማስረጃ አስደግፋችሁ ተናገሩ።**

ሐሳቤን ግልጽ ለማድረግ ያህል፣ በድምጽ አማካይነት እንስሳትም ይግባባሉ። ለምሳሌ፣ ከግጦሽ መስክ የዋለች ላም አመሻሽ ላይ ወደ ቤት ስትመለስ ከጥጃዋ ጋር ከመገናኘቷ በፊት “እምቧ” ትላለች። ጥጃውም ቢሆን የናቱን መምጣት አውቆ በድምጽ ምላሽ ይሰጣል፣ ካልታሰረም ወደ እናቱ ይሮጣል። ይህ እንግዲህ እንስሳትም ድምጽ በማፍለቅ እንደሚግባቡ ያሳያል። ነገር ግን፣ የሰው ልጅ ቋንቋ እንደ እንስሳት ደመነፍሳዊና የማይለወጥ አይደለም። ይልቁንም ተለዋዋጭና በስርዓት የሚሰደሩ ድምጾች ስብስብ ነው።

ቋንቋ ልክ እንደሰው ይወለዳል። የተናጋሪውን ህብረተሰብ ማህበራዊ ባህላዊ እድገት ተከትሎ ያድጋል። በሰው ሠራሽና የተፈጥሮ አደጋ ተናጋሪዎችን ሲያጣ ደግሞ እሱም አብሮ ይጠፋል። ነገር ግን፣ ያ ቋንቋ የመጨረሻውን ተናጋሪ አስካላጣ ድረስ “ሞተ” አይባልም። የተናጋሪዎቹን ባህል፣ ታሪክ፣ እውቀት ወዘተ. እንደያዘ ከትውልድ ወደ ትውልድ ይሸጋገራል። በዚህ ሃደትም በየጊዜው ወደ ቋንቋው የሚገቡትን አዳዲስ ሀሳቦች ለመግለጽ በድምጾቹ፣ በቃላቱና በአገላለፁ ላይ ለውጥ ሊያስተናግድ ይችላል።

መምህርት ነኢማ፡-

መምህር ከተማ የቋንቋ ምንነትን በተመለከተ የሰጠው መግለጫ በጣም ጠቃሚ ሀሳቦችን ይዟል። በውይይቱ ቋንቋ የሰው ልጅ ብቻ ደምጻዊና ኢ-ደመነፍሳዊ መግባቢያ መሆኑን አሳይቶናል። ቀጥሎ ደግሞ በቋንቋ አገልግሎት ላይ ብንነጋገር ጥሩ ይመስለኛል።

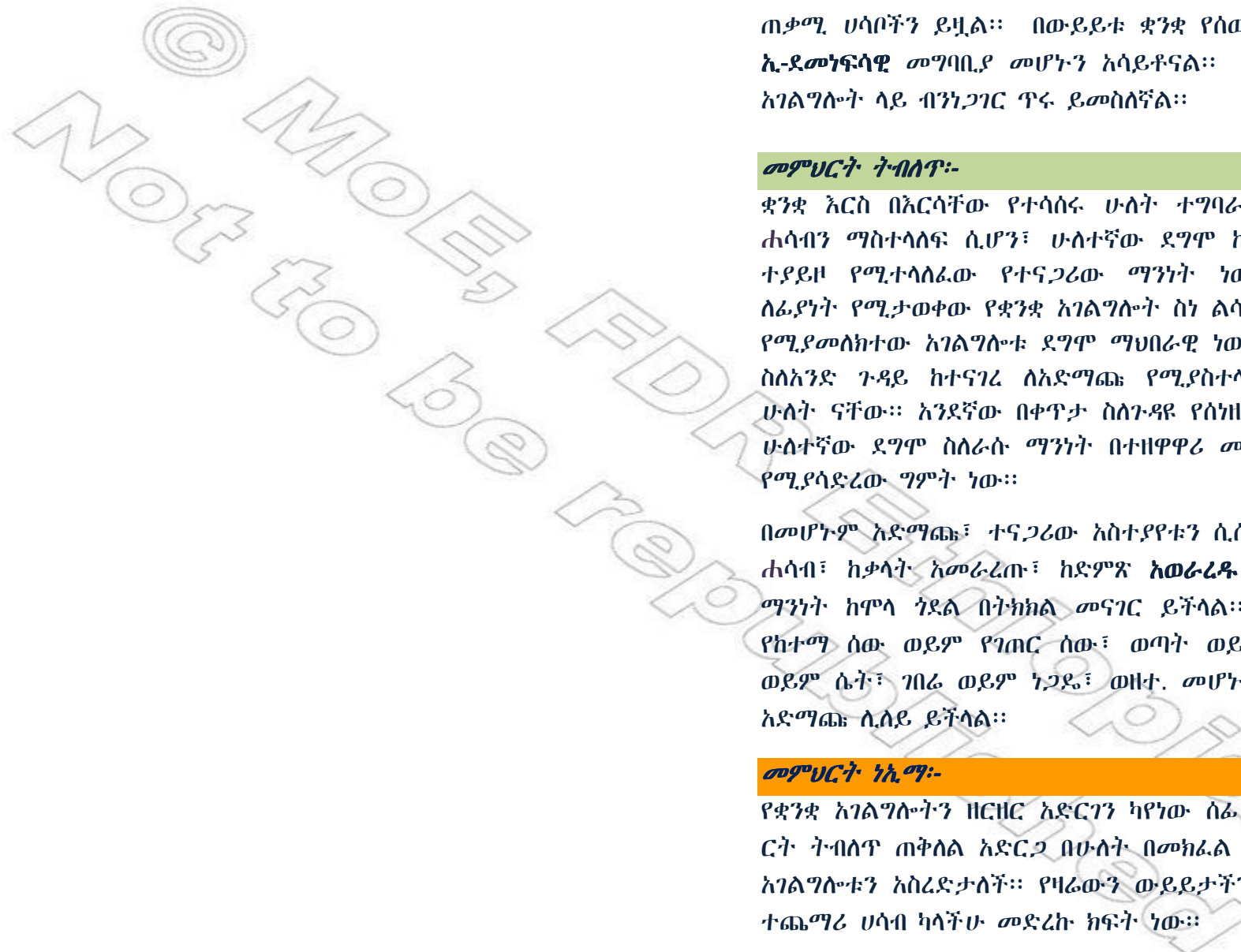
መምህርት ትብለጥ፡-

ቋንቋ እርስ በእርሳቸው የተሳሰሩ ሁለት ተግባራት አሉት። አንደኛው ሐሳብን ማስተላለፍ ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ከሚነገረው ሐሳብ ጋር ተያይዞ የሚተላለፈው የተናጋሪው ማንነት ነው። በሐሳብ ማስተላለፊያነት የሚታወቀው የቋንቋ አገልግሎት ስነ ልሳናዊ ሲሆን፣ ማንነትን የሚያመለክተው አገልግሎቱ ደግሞ ማህበራዊ ነው። ስለዚህ አንድ ሰው ስለአንድ ጉዳይ ከተናገረ ለአድማጩ የሚያስተላልፋቸው መልዕክቶች ሁለት ናቸው። አንደኛው በቀጥታ ስለጉዳዩ የሰነዘረው አስተያየት ነው። ሁለተኛው ደግሞ ስለራሱ ማንነት በተዘዋዋሪ መንገድ በአድማጩ ላይ የሚያሳድረው ግምት ነው።

በመሆኑም አድማጩ፣ ተናጋሪው አስተያየቱን ሲሰጥ ከሚሰነዘረው ፍሬ ሐሳብ፣ ከቃላት አመራረጠ፣ ከድምጽ አወራረዱ ተነስቶ ስለተናጋሪው ማንነት ከሞላ ጎደል በትክክል መናገር ይችላል። ይኸውም ተናጋሪው የከተማ ሰው ወይም የገጠር ሰው፣ ወጣት ወይም አዛውንት፣ ወንድ ወይም ሴት፣ ገበሬ ወይም ነጋዴ፣ ወዘተ. መሆኑን ወይም አለመሆኑን አድማጩ ሊለይ ይችላል።

መምህርት ነኢማ፡-

የቋንቋ አገልግሎትን ዘርዘር አድርገን ካየነው ሰፊ ነው። ሆኖም መምህርት ትብለጥ ጠቅለል አድርጋ በሁለት በመክፈል ስነልሳናዊና ማህበራዊ አገልግሎቱን አስረድታለች። የዛሬውን ወይይታችንን ከማጠቃለሌ በፊት ተጨማሪ ሀሳብ ካላችሁ መድረኩ ክፍት ነው።

መምህር ከተማ:-

እኔ መምህርት ትብለጥ ባነሳቸው ላይ የምጨምረው አለኝ። ቋንቋ በማህበራዊ አገልግሎቱ ከግለሰብ አልፎ ባንድ አካባቢ የሚኖሩ የአንድ ቋንቋ ተናጋሪ ሰዎችን፣ ያንኑ ቋንቋ ከሚናገሩ በሌላ አካባቢ ከሚኖሩ ሰዎች ለይተን እንድናውቃቸው ያደርጋል። በመልክክ ምድር መለያየት ምክንያት በተለያዩ ቦታዎች ተሰራጭተው የሚኖሩ የአንድ ቋንቋ ተናጋሪዎች በየአካባቢያቸው የተለያዩ ዘዴዎችን ይፈጥራሉ።

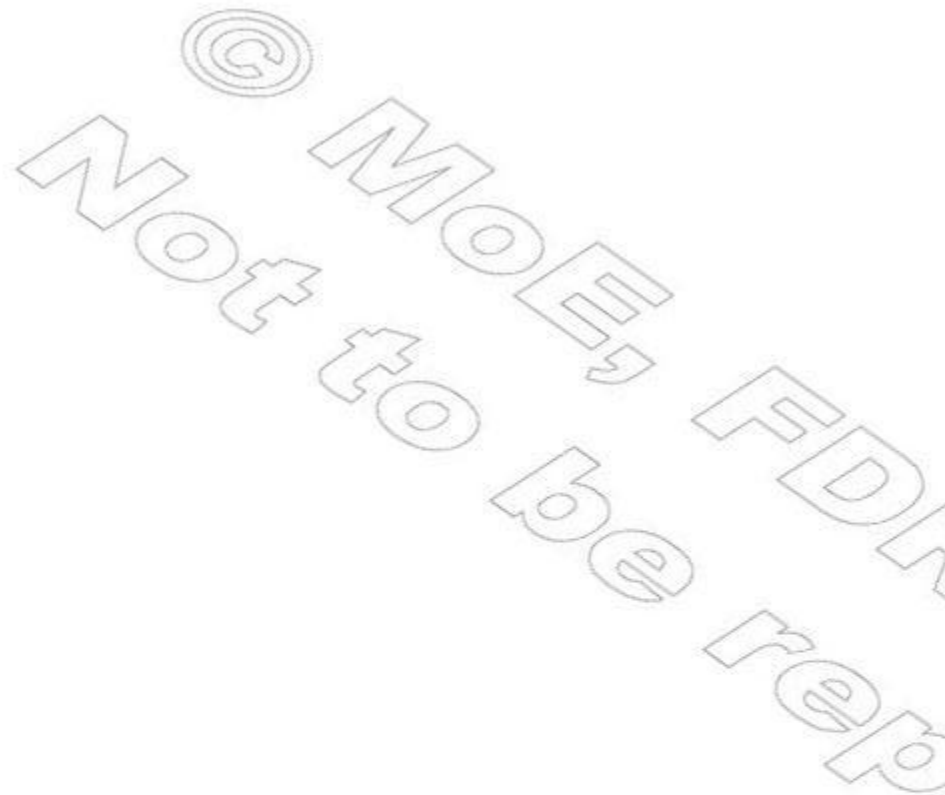
አማርኛ ቋንቋን በምሳሌነት ወስደን ብንመለከት፡- በወሎ፣ በሰሜን ሸዋ፣ በአዲስ አበባ፣ በጎጃምና በጎንደር... በስፋት ይነገራል። ይሁንና በየአካባቢዎቹ የሚነገረው አማርኛ በድምጽ፣ በቃላትና በአባባል ልዩነት ያስከትላል። የአዲስ አበባ ነዋሪ "ባቁላ" ሲል መንኬው "ባኤላ" ይላል። ወሎዬው "መሚጫ" ሲል፣ የቀረው አካባቢ "መፋቂያ" ይላል። ጎጃሜው እንዲሁ "አልበላም" ለማለት "አልበልቶም" ይላል። በተመሳሳይ አካሄድ ጎንደራው "ልጅ" ለማለት "አሽከር" ይላል። የአንድ ቋንቋ ተናጋሪዎች በዚህ ዓይነት በየአካባቢያቸው የሚፈጥሩት ዘዴ ከወዴት እንደሆኑ የሚጠቁም መለያ ይሆናቸዋል። ሆኖም በአንድ ቋንቋ ተናጋሪዎች መካከል የዘዴ ልዩነት መኖር ከመግባባት አያግዳቸውም።

መምህርት ነኪማ:-

ቋንቋ በማህበራዊ ተግባር የግለሰብ ተናጋሪን ማንነት መግለጽ ብቻ ሳይሆን በመልክክ ምድር ተለያይተው የሚኖሩ የአንድ ቋንቋ ተናጋሪዎች ከወዴት እንደሆኑ እንደሚያሳውቅ ከመምህር ከተማ ሐሳብ መገንዘብ ይቻላል።

የአለቱን ውይይታችን ለማጠቃለል ያህል፣ ቋንቋ ድምጻዊና ኢ-ደመነፍሳዊ መግባቢያ እንደሆነ አይተናል። ይህ የሰው ልጅ መግባቢያ የሚወለድ፣ የሚያድግና ተናጋሪውን ሲያጣ የሚሞት ከመሆኑም በላይ ተናጋሪዎቹ እስከተገለገሉበት ድረስ ታሪክና ባህላቸውን ይዞ ከትውልድ ወደ ትውልድ የሚሸጋገር መሆኑን አውቀናል። ቋንቋ ሁለት ዋና ዋና አገልግሎት እንዳለውም ተነጋግረናል። እንግዲህ የዚህ ሳምንት ስብሰባችንን እዚህ ላይ እናጠናቅቃለን።

(መነሻ ህሳብ፣ ባዩ ይማም፣ 2000፣ XI-XII)

መስመራዎች

ክፍል ስንድ:- ንባብ

፩. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሠረት በቃል መልሱ::

1. ዘዬ ምንድን ነው?
2. የሰው ልጅ ቋንቋ ከእንስሳት መግባቢያ የሚለየው በምንድን ነው?
3. ቋንቋ እንዴት እንደሚያድግ በምሳሌ አስረዱ::
4. የቋንቋን ስነልሳናዊ አገልግሎት ግለጹ::
5. ሰዎች ቋንቋ ባይኖራቸው ኖሮ፣ ማህበራዊ ህይወታቸው ምን ገጽታ ይይዛል ብላችሁ ትገምታላችሁ?

፪. የሚከተሉትን ጥያቄዎች በምንባቡ መሠረት ትክክል ከሆኑ "እውነት" ስህተት ከሆኑ "ሐሰት" በማለት ከመሰላችሁ በኋላ፣ ምክንያታችሁን ግለጹ::

1. ቋንቋ ድምጻዊ መግባቢያ ነው:: ማንኛውም ድምጽ ደግሞ እስካግባባ ድረስ ቋንቋ ነው::
2. ቋንቋ በስርዓት የሚሰደሩ ድምጾች ስብስብ ነው::
3. አንድ ቋንቋ "ሞተ" የሚባለው በተናጋሪዎቹ ላይ ሰው ሠራሽና የተፈጥሮ አደጋ ሲደርስ ነው::
4. የቋንቋ ስነልሳናዊ አገልግሎት የተናጋሪውን ማንነት ማሳወቅ ነው::
5. ቋንቋ ሀሳብ ማስተላለፊያ ብቻ ሳይሆን መቀበያም ነው::
6. አንድ ሰው ስለራሱ "እንዲህ ነኝ" ብሎ ካልተናገረ በስተቀር፣ ከንግግሩ ተነስተን ስለማንነቱ መረጃ ማግኘት አንችልም::
7. በአንድ ቋንቋ ተናጋሪዎች መካከል የዘዬ ልዩነት መኖር መግባባትን አያግድም::

© MOE, FDIK
Not to be rep...

፫. ከዚህ በታች ከምንባቡ ውስጥ የወጡ ቃላት ቀርቦዋል። ቃላቱ በምንባቡ ውስጥ ባላቸው አገባብ መሠረት ፍቻቸውን ስጡ።

ምሳሌ፡-

- ያጋራሉ፡- ያካፍላሉ፣ ይገልጻሉ፣ ይነግራሉ፣
- የሚፈልቅ፡- የሚወጣ፣ የሚመነጭ

1. ግጦሽ	5. አወራረዱ
2. አመሻሽ	6. የሚሰደሩ
3. ኢ-ደመነፍሳዊ	7. አዛውንት
4. ተለዋዋጭ	

የቃላት አገባባዊ ፍቻ

አንድ ቃል በተለያዩ አውዶች ውስጥ ሲገኝ የሚኖረው አገባባዊ ፍቻ እንደየዓረፍተነገሮቹ ይለያያል። የአንድ ቃል ትክክለኛ ፍቻ የሚታወቀው በዓረፍተነገር ውስጥ ገብቶ ከሌሎች ቃላት ጋር በመሆን መልዕክት ሲያስተላልፍ ነው። ለምሳሌ፣ “ሸረከተው” የሚለውን ቃል ወስደን በተለያዩ ዓረፍተነገሮች ውስጥ ያለውን አገባባዊ ፍቻ እንመልከት።

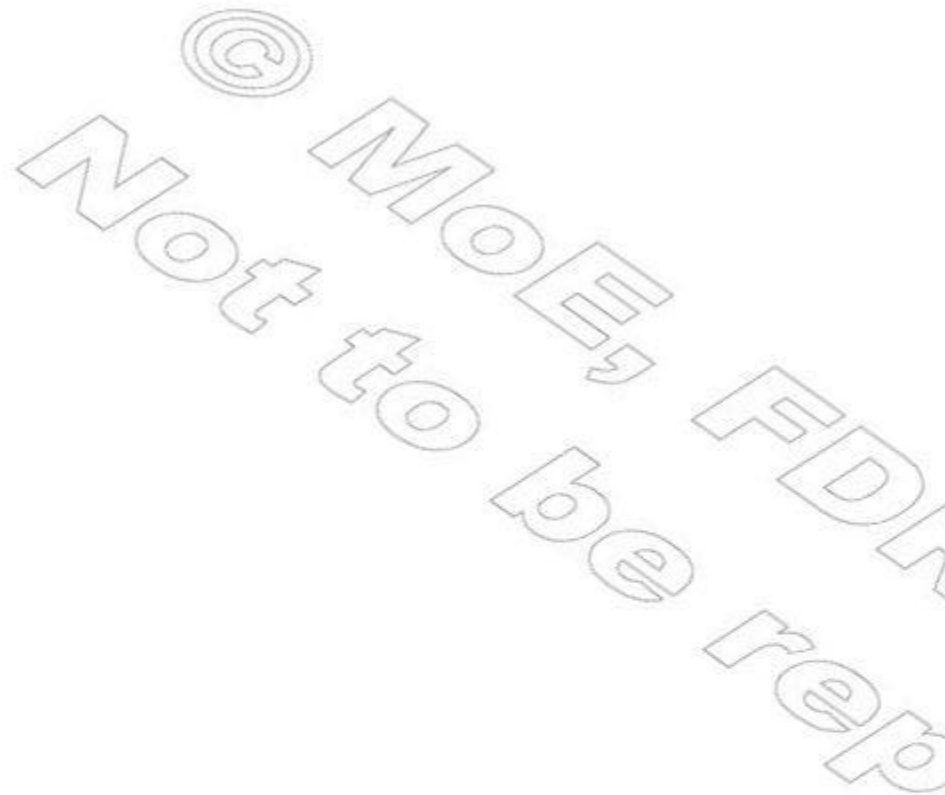
1. ወፍጮው ስለተበላሸ ጤፉን ሸረከተው።
ፍቻ፡- ገረደፈው፣ ከካው
2. አጥሩ ላይ የነበረው ምስግር የጫልቱን ቀሚስ ሸረከተው።
ፍቻ፡- ቀደደው፣ ተረተረው
3. ወታደሩ ጠላቱን በሳንጃ ሸረከተው።
ፍቻ፡- ወጋው

“ሸረከተው” የሚለው ቃል በሦስቱም ዓረፍተነገሮች ውስጥ የተለያዩ ፍቻዎች ወክሏል።

፬. ለሚከተሉት ከምንባቡ ስወጡ ቃላት መዝገብ ቃላትን ተጠቅሞችሁ ቀጥተኛ ፍቻቸውን ስጡ።

ምሳሌ፡-

- ዘዬ- 1. ፈ.ሊ.ጥ፣ የአሰራር መንገድ
- 2. ልማድ
- 3. አካባቢያዊ አነጋገር፣ ቀበልኛ።
- ሰደረ- ደረደረ፣ በረድፍ አስቀመጠ፣ በተራ አስቀመጠ

1. ህብረተሰብ	5. ማህበራዊ
2. መስክ	6. ባህል
3. በደሙ-ነፍስ	7. መልክአ ምድር
4. ማንነት	

ክፍል ሁለት:- ንግግር

፩. በጥንድ ሆኖችህ ቀጥሎ በቀረቡ ጥያቄዎች ላይ ተወያዩ።

የደረሳችሁበትን መደምደሚያ ስክፍል ንደኛቻችሁ ተናገሩ።

1. ዘዬዎች እንዴት ይፈጠራሉ?
2. በአንድ ቋንቋ ውስጥ የሚኖር የዘዬ ልዩነት መግባባትን አያግድም የሚባለው ለምንድን ነው?

፪. የሚከተሉት ሐረጎች ከምንባቡ የወጡ ናቸው። የያዙትን መልዕክት በራሳችሁ ስባባል ስብራሩ።

1. ማህበራዊና ባህላዊ እድገት
2. የሰው ሠራሽና የተፈጥሮ አደጋ
3. የቋንቋ ማህበራዊ አገልግሎት

ክፍል ሦስት:- ማዳመጥ

፩. መምህራችሁ "መደበኛና ኢ-መደበኛ ቋንቋ" በሚል ርዕስ የተዘጋጀ ስንድ ጽሑፍ ያነቡላችኋል።

1. እያዳመጣችሁ ዋና ዋና ነጥቦችን በማስታወሻ ደብተራችሁ መዝግቡ?
2. በጥንድ ከሆናችሁ በኋላ፣ በያዛችሁት ማስታወሻ በመታገዝ የጽሑፉን መልዕክት በራሳችሁ አባባል አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተናገሩ።

© MOE, FDIK
Not to be rep...

© Moe, Not to be rep...

የማስታወሻ አያያዝ

እያነበብን ወይም እያዳመጥን ማስታወሻ የምንይዝባቸው አጋጣሚዎች በርካታ ናቸው። ከነዚህ መካከል ከመድረክ ንግግር፣ በአንድ ጉዳይ ላይ ከሚሰጥ ገለጻ፣ በሬዲዮና በቴሌቭዥን ከሚተላለፉ ኘርግራሞች፣ ከመጻፍት፣ ከመጽሔቶችና ከጋዜጦች ንባብ ማስታወሻ መውሰድ ጥቂቶቹ ናቸው። በየትኛውም ሁኔታና አጋጣሚ ማስታወሻ መያዝ ስንፈልግ የሚከተሉትን ነጥቦች ማስታወስ ተገቢ ነው።

- ለማስታወሻ መያዣ የሚያገለግል ወረቀትና ብዕር ማዘጋጀት፣
- ሀሳብን ሳይበታተኑ በሚደመጠው ወይም በሚነበበው ፍሬ ነገር ላይ ማሳረፍ፣
- የሚቀርቡትን ዋና ዋና ነጥቦች ባጭር ባጭሩ መመዘገብ፣ (ይህ በቃል፣ በሐረግ ወይም በዓረፍተነገር ደረጃ ሊመዘገብ ይችላል። በየትኛው ደረጃ መስፈር እንዳለበት ለመወሰን እያንዳንዱን ነጥብ በኋላ ምን ያህል አስታውሰዋለሁ? ብላችሁ እራሳችሁን መጠየቅና መገመት ይጠበቅባችኋል?)
- የምታዳምጡትን ወይም የምታነቡትን ሁሉ ሳይሆን፣ "ጠቃሚ መረጃ ናቸው" የምትሏቸውን ብቻ መርጦ መመዘገብ
- ማስታወሻ የመያዝ ተግባርን ካጠናቀቃችሁ በኋላ የጻፉትሁትን ማስታወሻ ደጋግማችሁ በማንበብ በትክክል ያልተመዘገበ ካለ ማስተካከል
- ማስታወሻውን ለተገቢው ዓላማ መጠቀም ናቸው።

(ደበበ ኃይለገዮርጊስ፣ 1996፣ 660 ተሻሽሎ የተወሰደ)

፪. ከዚህ በታች ስለምክንያትና ውጤት የቀረበውን ማስታወሻ ካነባባችሁ በኋላ "የቋንቋ ልደትና ሞት" በሚል ርዕስ በመንስኤና ውጤት የተዋቀረ አንቀጾችን የያዘ አንድ አጭር ጽሑፍ በንባብ ይቀርብላችኋል።

1. እያዳመጣችሁ፣ በመንስኤና ውጤት የተገለጹ ሀሳቦችን ብቻ ለይታችሁ በማስታወሻ ደብተራችሁ መዝግቡ።

- 2. በቡድን ሆኖችሁ፣ በተናጠል የመዘገባችኋቸውን በመንስኤና ውጤት የተገለጹ ሀሳቦች ዝርዝር አስተያየድ፤ ባደመጣችሁት መሠረት በትክክል የተወሰዱ ስለመሆናቸው ተወያዩ።
- 3. በውይይታችሁ የተስማማችሁባቸውን በመስክና ውጤት የተገለጹ ሀሳቦች ዝርዝር በቡድን መሪያችሁ አማካይነት ለክፍል ጓደኞቻችሁ አቅርቡ።

© MOE, FDK
 Not to be rep...

ምክንያትና ወጤት

የአንድ ነገር ውጤት ከሱ በፊት በሚኖር ምክንያት ወይም መንስኤ ላይ የተመሠረተ ነው። ተናጋሪ ወይም ጸሐፊ ብዙውን ጊዜ የአንድን ነገር ውጤት ከምክንያቱ ጋር አብሮ የሚገልጽበት ሁኔታ ያጋጥማል። የምክንያትና ውጤት ግንኙነትን ስንመረምር አንድ ምክንያት ብዙ ውጤቶችን ሊያስገኝ ይችላል። ብዙ ምክንያቶችም እንዲሁ አንድ ውጤት የሚያስገኙበት ሁኔታ አለ። በሌላ በኩል ደግሞ፣ አንድ ምክንያት ውጤትን ሊያስገኝ፣ በተገኘው ውጤትና ለውጤቱ መገኘት ምክንያት በሆነው ነገር መካከልም ጥብቅ የሆነ ተጠያቂ ግንኙነት አለ።

ምሳሌ:-

የኃይል እጥረት ለደኖች መመናመን ዋነኛ መንስኤ እየሆነ መጥቷል። የኤሌትሪክ ኃይል ባልተዳረሰባቸው አካባቢዎች ህዝቡ ደንን እየጨ ፈጨፈ ለማገደነት ያውላል። የደኖች በጭፍጨፋ መመናመን ደግሞ የአየር ንብረት መዛባትን ያስከትላል። በዚህ የተነሣ በቂ የዝናብ መጠን ላይገኝ ወይም ከሚፈለገው በላይ የዝናብ መጠን ተገኝቶ በሰዎች፣ በእንስሳትና በሰብሎች ላይ ትልቅ ጉዳት ሊያደርስ ይችላል። በዚህ አንቀጽ ውስጥ የተገለጸውን የመንስኤና ውጤት ትስስር እንደሚከተለው መለየት ይቻላል።

ምክንያት	ውጤት
- የኃይል እጥረት	- የደኖች መመናመን
- የደኖች መጨፍጨፍ	- የአየር ንብረት መዛባት
- በቂ ዝናብ አለመኖር ወይም ከሚጠበቀው በላይ መጣል	- የሰዎች፣ የእንስሳትና የሰብሎች ጉዳት

ክፍል ስራት:- ድምጽ

በዚህ ምዕራፍ በቋንቋ ምንነትና አገልግሎት ላይ የተደረገውን ውይይት በድጋሚ እንብባችሁ በተሰጠው ምሳሌ መሠረት፣ በመንስኤና ውጤት የተገለጹ ሀሳቦችን በሚከተለው ሰንጠረዥ አስፍሩ።

ምክንያት	ውጤት
ምሳሌ፣	
- ቋንቋ በተፈጥሮና ሰው ሠራሽ አደጋ ተናጋሪ ሲያጣ	- እሱም አብሮ ደጠፋል
- _____	- _____
- _____	- _____

© MoE, FDR Ethiopia
 Not to be republished

ማጠቃለያ

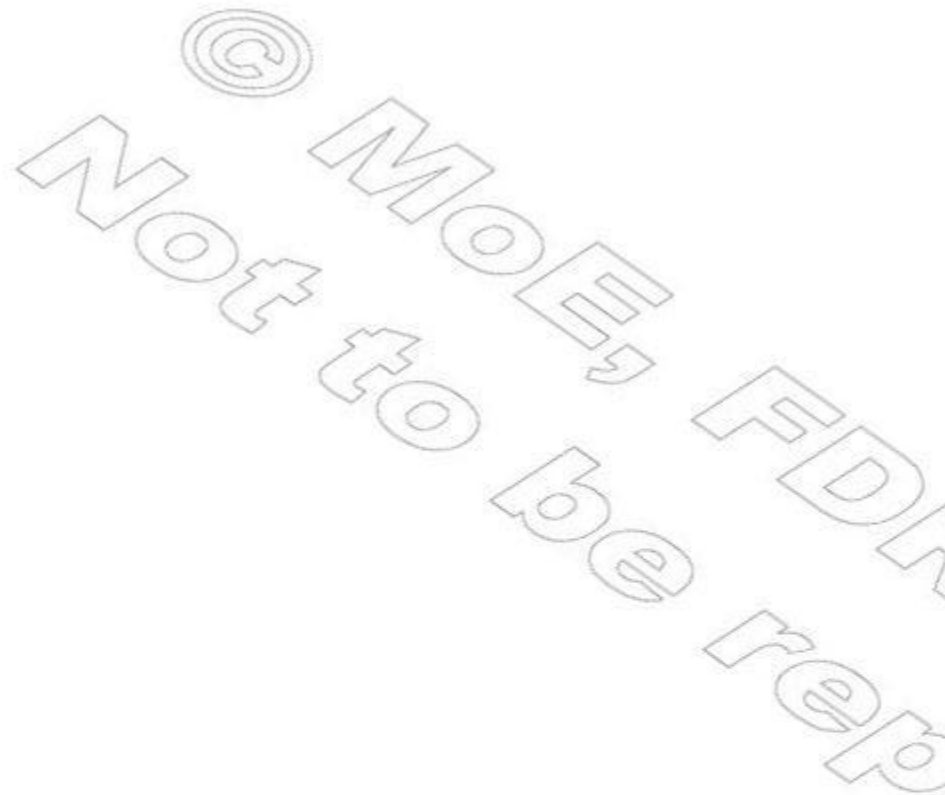
በዚህ ምዕራፍ በቅድሚያ ቋንቋ ከሰዎች አንደበት የሚፈጸሙ ደምዳሜ መግባቢያ መሆኑን ተመልክተናል። በደምጽ ስለመግባባት ስናነሳ እንሰላት በደምጽ እንደ ሚግባቡ የተረዳን ቢሆንም፣ የሰው ልጅ ቋንቋ ከኢ-ደመናላዊነቱና ከተሰዋዋ ጭነቱ አንጻር ከአንሰላት መግባቢያ ፍጹም የተሰየ እንደሆነ ተመልክተናል። ቋንቋ የሰው ልጅ ብቻ መግባቢያ መሆኑንም አወቀናል።

ስለቋንቋ አገልግሎት ባነሣንበት ክፍል ደግሞ፣ ቋንቋ ያሉትን ሁለት የተሳሰሩ አገልግሎቶች አይተናል። አንደኛው አገልግሎቱ በቀጥታ ሀሳብን ማስተሳሰፍ ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ የተናጋሪውን ማንነት ማሳወቁ ነው። ከዚህ ጋር አያደዘንም የአንድ ቋንቋ ተናጋሪ ሆኖ በመልክክ ምድር ተራርቆ መኖር ዘዬን እንደ ሚፈጥርና የዘዬ ልዩነትም በደምጽ፣ በቃላትና በአባባል ደረጃ እንደሚንጸባረቅ ተመልክተናል።

ከላይ ከተገለጹት በተጨማሪ፣ የማስታወሻ አያደዘ መመሪያን ተከትሎ አያዳ መጥን ማስታወሻ ይዘናል። በያዘነው ማስታወሻ በመመርኮዝም ያዳመጥነውን ፍሬ ሀሳብ በራሳችን አባባል ገልጸናል። በተመሳሳይ መንገድ በመንስኤና ውጤት የተገለጹ ሀሳቦችን ካዳመጥነውና ካነበብነው ጽሑፍ ውስጥ ስይተን ማውጣት ችለናል።

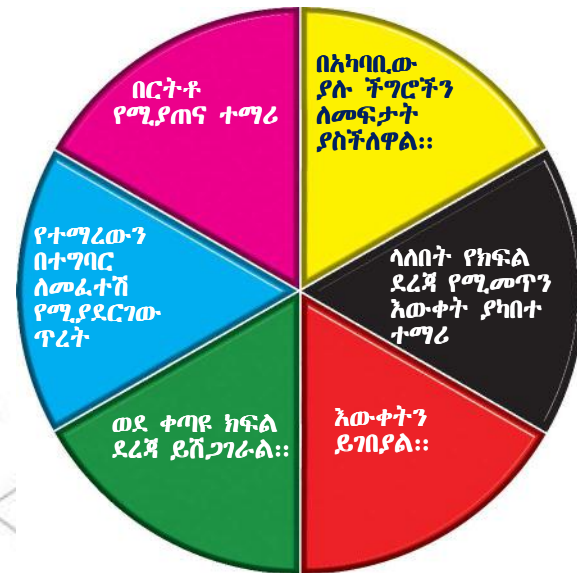
የክሰሳ ጥያቄዎች

1. አንድ ሰው "ድምጽ በማውጣት የሚከናወን መግባቢያ ሁሉ ቋንቋ ነው" ቢላችሁ መልሳችሁ ምንድን ነው?
2. የአንሰላት መግባቢያ ከሰው ልጅ ቋንቋ ጋር ያለው አንድነትና ልዩነት ምንድን ነው?
3. የቋንቋን ማህበራዊ አገልግሎት በምሳሌ አስደግፋችሁ አብራሩ።

4. ከዚህ በታች በቀረበው ክብ ምስል ውስጥ በምክንያትና ውጤት የተሳሰሩ ስድስት ሀሳቦች ሰፍረዋል። ሀሳቦቹን በመመርመር በተሰጠው ሰንጠረዥ ውስጥ ምክንያቶቹን ከውጤቶቻቸው ጋር አገናኙ።

© MOE, FDR
Not to be republished

ምክንያት	ውጤት
ምዕራፍ፣ በርትቶ የሚያጠና ተማሪ	ዕውቀትን ይገባል።
➤	➤
➤	➤

የግንዛቤ ማመሳከሪያ ቅጽ

፩. ከዚህ በታች በምዕራፍ ስንድ የቀረበውን ትምህርት ምን ያህል እንደተረዳችሁ የምታመሳክሩበት ሰንጠረዥ ቀርቧል። በእያንዳንዱ የማመሳከሪያ ነጥብ ትይዩ ስለመረዳታችሁ እርግጠኛ ከሆናችሁ የ/✓/፣ እርግጠኛ ካልሆናችሁ የ/?/፣ ሙሉ በሙሉ ካልተረዳችሁ ደግሞ የ/x/ ምልክቶችን በማድረግ ሰንጠረዥን አሟሱ።

ተ.ቁ	የማመሳከሪያ ነጥቦች	(✓)	(?)	X
1	የምንባቡን ፍሬ ነገር አንብቤ ተረድቻለሁ።			
2	ስለቋንቋ ምንነትና አገልግሎት ሙግለጽ ችያለሁ።			
3	ያዳመጥኩትንና ያነበብኩትን የጽሑፍ ሀሳብ በራሴ አባባል መግለጽ ችያለሁ።			
4	ከጽሑፍና ከንግግር መንስኤና ውጤት ያሳቸውን ሃሳቦች ሰይጅ በማውጣት ገልጫለሁ።			
5	ለቃላት አገባባዊና ቀጥተኛ ፍች መስጠት ችያለሁ።			

፪. ከዚህ በላይ በሰንጠረዥ የ(?) እና የ(X) ምልክቶችን ያደረጋችሁ ባቸውን ነጥቦች በሚገባ እስክትረዱቸው ድረስ፣ የምዕራፉን ትምህርት ደጋግማችሁ ከልሱ።

